

УДК 378.147

DOI <https://doi.org/10.32689/maup.ped.2023.5.2>**Анжела ГАЙДАРЖИ**

кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри гуманітарних дисциплін,
Дунайський інститут Національного університету «Одеська морська академія»,
вул. Фанагорійська, 9, м. Ізмаїл, Україна, 68601
ORCID: 0000-0002-4072-1772

Anzhela HAIDARZHY

Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Lecturer at the Department of Humanities,
Danube Institute of the National University "Odesa Maritime Academy"
9, Fanagoriyska St, Izmail, Ukraine, 68601
ORCID: 0000-0002-4072-1772

**СУЧАСНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ
ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «МОРСЬКЕ ПРАВО»****MODERN PEDAGOGICAL TEACHING TECHNOLOGIES
IN TEACHING THE DISCIPLINE "MARITIME LAW"**

Стаття присвячена окресленню сучасних педагогічних технологій викладання дисципліни «Морське право», визначено поняття «педагогічна технологія». Автор аналізує актуальні підходи до навчання в цій сфері, враховуючи специфіку дисципліни, особливості освітнього процесу, технічний прогрес та вимоги сучасного ринку праці. У роботі розглядаються педагогічні підходи до формування професійних компетенцій курсантів у галузі морського права. Встановлено, що на сучасному етапі пріоритетними напрямками вдосконалення освітнього процесу є розвиток індивідуальних, адаптивних форм навчання, впровадження інтегрованих курсів, розвиток інформаційної бази освітнього процесу, оптимальне насичення курсу цифровими технологіями та інтерактивними методами навчання. Актуальність проблеми впровадження сучасних педагогічних технологій навчання та методик викладання морського права визначається такими факторами, як зміна парадигми освіти, що вимагає застосування таких педагогічних технологій, які сприяють розвитку цих умінь та навичок у курсантів; розвиток інформаційних технологій; потреби ринку праці, адже сучасний ринок праці вимагає від фахівців у галузі морського права глибоких знань і практичних навичок, а впровадження сучасних педагогічних технологій навчання морського права сприяє розвитку цих умінь та навичок у майбутніх фахівців, що підвищує їхню конкурентоспроможність на ринку праці. Зазначено, що при викладанні дисципліни «Морське право» в Дунайському інституті Національного університету «Одеська морська академія» використовуються різні сучасні методики викладання, залежно від конкретних тем і завдань. Наприклад, для вивчення теоретичних основ морського права викладачами використовуються інтерактивні методи, такі як дискусії або дебати; презентації, які дають змогу активно залучати курсантів до теоретичних дебатов.

Результати дослідження можуть бути корисними для викладачів, які цікавляться оптимізацією процесу викладання даної дисципліни та підвищенням ефективності освітнього процесу.

Ключові слова: освітній процес, технології, цифровізація, курсанти, дисципліна «Морське право».

The article is devoted to the definition of modern pedagogical technologies for teaching the discipline "Maritime Law", the concept of "pedagogical technology" is defined. The author analyzes the current approaches to teaching in this area, taking into account the specifics of the discipline, the peculiarities of the educational process, technological progress and the requirements of the modern labor market. The article examines pedagogical approaches to the formation of professional competencies of cadets in the field of maritime law. It is established that at the present stage, the priority areas for improving the educational process are the development of individual, adaptive forms of education, the introduction of integrated courses, the development of the information base of the educational process, and the optimal saturation of the course with digital technologies and interactive teaching methods. The relevance of the problem of introducing modern pedagogical teaching technologies and methods of teaching the law of the sea is determined by such factors as a change in the paradigm of education which requires the use of such pedagogical technologies which contribute to the development of these skills and abilities in cadets; development of information technology; labor market needs, since the modern labor market requires in-depth knowledge and practical skills from specialists in the field of maritime law, and the introduction of modern pedagogical technologies for teaching the law of the sea contributes to the development of these skills and abilities. It is noted that when teaching the discipline "Maritime Law" at the Danube Institute of the National University "Odesa Maritime Academy", various modern teaching methods are used, depending on specific topics and tasks. For example, to study the theoretical foundations of maritime law, teachers use interactive methods, such as discussions or debates; presentations that allow students to actively engage in theoretical debates.

The results of the study may be useful for teachers who are interested in optimizing the process of teaching this discipline and improving the efficiency of the educational process.

Key words: educational process, technology, digitalization, cadets, discipline "Maritime Law".

Постановка проблеми в загальному вигляді. Дисципліна «Морське право» є важливою галуззю права, яка регулює відносини в морській сфері. Воно охоплює широкий

спектр питань, від міжнародного права до судноплавства та морського транспорту. Для того, щоб майбутні фахівці в галузі морського права могли успішно працювати в цій сфері, вони повинні мати глибокі знання та практичні навички, з чого виникає необхідність адаптації освітнього процесу дисципліни «Морське право» до сучасних педагогічних технологій та методик, з метою забезпечення ефективного засвоєння курсантами матеріалу в умовах швидкої технологічної трансформації суспільства та морського сектору. Однак, традиційні методи викладання дисципліни «Морське право» в умовах сьогодення в Україні часто є недостатньо ефективними для досягнення цієї мети. Вони передбачають пасивну участь курсантів у процесі навчання, що не сприяє розвитку їхнього критичного мислення та навичок вирішення проблем. Впровадження сучасних педагогічних технологій навчання та методик викладання дисципліни «Морське право» є одним із шляхів вирішення цієї проблеми. Сучасні технології навчання спрямовані на активну участь майбутніх фахівців у освітньому процесі, що сприяє розвитку їхніх творчих здібностей, самостійності, мотивації, критичних навичок та ініціативи.

Аналіз наукових досліджень. Значний вклад у розвиток питання впровадження педагогічних та освітніх технологій внесли В. Биков, О. Спірін, В. Безпалько, А. Вербицький, О. Пехота, О. Пометун, Є. Полат, С. Сисоева, К. Осадча, А. Гуржій та ін. Значну увагу дослідженню суті поняття «педагогічна технологія» приділяють С. Сисоева і Г. Селевко. Слід відзначити зарубіжних дослідників, що працювали над зазначеною проблемою: Дж. Блок, Б. Блум, Р. Мейджер та ін.

Мета: окреслення сучасних педагогічних технологій навчання, які можуть використовуватися для ефективного вивчення курсантами дисципліни «Морське право» в Дунайському інституті Національного університету «Одеська морська академія»

Методи дослідження. Для досягнення мети дослідження нами використовувався аналітичний метод, який передбачає вивчення і систематизацію наукової літератури, матеріалів практики використання різноманітних сучасних педагогічних технологій навчання під час викладання дисципліни «Морське право».

Наукова новизна. У статті вперше комплексно розглянуто сучасні педагогічні технології навчання, які можуть бути використані під час викладання дисципліни «Морське право». Дослідження має теоретичну та прак-

тичну цінність, оскільки дозволяє підвищити ефективність навчання морському праву курсантів Дунайського інституту Національного університету «Одеська морська академія».

Основний виклад матеріалу. Сучасний етап розвитку українського суспільства характеризується виведенням освіти на рівень розвинених європейських країн. Освіта є однією з найважливіших стратегічних сфер будь-якої держави, адже саме в ній закладено потенціал майбутнього розвитку. Використання сучасних методів навчання є важливим аспектом при викладанні будь-якої дисципліни, у тому числі і «Морського права». Дисципліна «Морське право» є складною і багатогранною, яка охоплює широкий спектр питань, від міжнародного права до судноплавства та морського транспорту. Для того, щоб курсанти могли повною мірою засвоїти матеріал, викладач повинен використовувати різноманітні методи навчання, які допоможуть їм краще зрозуміти теоретичні основи морського права та їх практичне застосування.

Сучасна педагогіка – це сукупність теоретичних і прикладних наук про навчання, виховання і освіту як спеціально організовані і цілеспрямовані процеси, а також про шляхи вдосконалення цих процесів. Саме тому освітній процес у вищій школі реалізується в межах цілісної системи організаційних форм, методів і технологій навчання, що дає змогу сформувати компетентного фахівця [7]. Останнім часом терміни «технологія», «педагогічна технологія», «технологія навчання», «освітня технологія» широко використовуються в науці та освіті, а тому мають багато формулювань, залежно від того, як автори представляють структуру та складові освітнього процесу. Так, зокрема, педагогічна технологія, за визначенням О. Антонової [3], це «сукупність психолого-педагогічних установок, що визначають спеціальний набір і komponування форм, методів, способів, прийомів навчання, виховних засобів; вона є організаційно-методичним інструментарієм педагогічного процесу».

ЮНЕСКО визначає педагогічну технологію, як «системний метод створення, застосування й визначення всього процесу викладання та засвоєння знань із обліком технічних і людських ресурсів та їхньої взаємодії, що ставить своїм завданням оптимізацію форм освіти».

Сучасні технології навчання дозволяють зробити процес навчання більш ефективним і цікавим для майбутніх фахівців, адже вони допомагають активізувати увагу, зацікавити, мотивувати і стимулювати до самостійного

навчання. В умовах неперервної професійної освіти технологізація освітнього процесу сприяє підвищенню якості підготовки фахівців нової генерації, більш глибокому використанню наукового потенціалу закладів освіти, ширшому впровадженню інноваційних підходів, сучасних розвивальних засобів, методів, форм навчання у педагогічний процес [4]. До сучасних педагогічних технологій навчання можна віднести:

– Інтерактивні методи, які передбачають активну участь курсантів у процесі навчання. До них відносяться дискусії, дебати, рольові ігри, розв'язання кейсів тощо. Ці методи допомагають здобувачам розвивати критичне мислення, навички вирішення проблем і комунікації. Так, зокрема при вивченні теми «Сертифікати та інші судові документи відповідно до міжнародних конвенцій» здобувачі освіти відпрацьовували теоретичний матеріал в дискусійних формах, що дозволило їм включати критичне мислення та навички спілкування.

– Інноваційні технології, такі як онлайн-навчання, віртуальні лабораторії, навчальні ігри тощо. Ці технології дозволяють здобувачам отримувати доступ до інформації та навчатися в будь-який час і з будь-якого місця. Зокрема, при вивченні теми «Загальна та окрема аварії. Види загальної аварії. Зіткнення суден» інноваційні технології забезпечили глибоке розуміння курсантами теми та розвитку їх навичок у сфері морського права.

– Методи, засновані на використанні мультимедійних матеріалів, таких як відео, презентації, інтерактивні карти тощо. Ці матеріали допомагають краще запам'ятати матеріал і зробити процес навчання більш наочним.

– Технологія особистісно-орієнтованого навчання. Ця технологія передбачає створення умов для самореалізації особистості курсанта. Особистісно-орієнтоване навчання допомагає розвивати творчі здібності, самостійність та ініціативу здобувачів. Так, наприклад, метою використання технології особистісно-орієнтованого навчання при вивченні теми «Ідентифікація судна: поняття та значення» полягає в тому, щоб активізувати пізнавальну діяльність курсантів, сприяти розвитку їхніх творчих здібностей, самостійності та ініціативи, а також підвищити інтерес до вивчення дисципліни.

– Технологія дистанційного навчання. Ця технологія дозволяє курсантам отримувати освіту в дистанційному режимі, без відвідування закладів освіти. Дистанційне навчання дає можливість курсантам навчатися в зручний для них час і з будь-якого місця.

Аналіз результатів сучасних наукових досліджень [2; 8; 9; 10] дає можливість зробити висновок, що сучасні педагогічні технології навчання характеризуються такими ознаками:

– Цільова орієнтація. Сучасні технології навчання спрямовані на формування ключових компетентностей здобувачів, які необхідні їм для успішної життєдіяльності в сучасному суспільстві.

– Індивідуалізація. Сучасні технології навчання враховують індивідуальні особливості здобувачів освіти, їхні інтереси, мотивацію та потреби.

– Інтерактивність. Сучасні технології навчання передбачають активну участь здобувачів освіти у процесі навчання.

– Інноваційність. Сучасні технології навчання використовують інноваційні методи та засоби навчання, такі як інформаційно-комунікаційні технології, інтерактивні дошки, віртуальні лабораторії тощо.

Здійснюючи аналітичний огляд та узагальнення сутнісних характеристик зазначених вище дефініцій, можна зробити висновок про те, що формування професійних компетенцій курсантів у процесі викладання дисципліни «Морське право» є важливим завданням. Для досягнення цієї мети варто використовувати комплекс педагогічних підходів, які передбачають [8]:

– Системність і послідовність у формуванні професійних компетенцій. Це означає, що навчання морському праву має здійснюватися на основі чіткої структури та логіки, яка забезпечує поступове ускладнення знань і навичок курсантів.

– Інтегрованість у формуванні професійних компетенцій.

– Актуальність у формуванні професійних компетенцій, зокрема курсанти повинні отримувати знання та навички, які відповідають сучасним вимогам морського права.

При викладанні дисципліни «Морське право» можна використовувати різні сучасні методики викладання, залежно від конкретних тем і завдань. Наприклад, для вивчення теоретичних основ морського права можна використовувати інтерактивні методи, такі як дискусії або дебати, створювати презентації, які дадуть змогу активно залучати курсантів до теоретичних дебатів. Для вивчення практичних аспектів морського права можна використовувати інноваційні технології, такі як онлайн-навчання або віртуальні лабораторії. Важливим є зворотній зв'язок в процесі викладання дисципліни «Морське право». Варто зазначити, що викладачі Дунайського

інституту Національного університету «Одеська морська академія» в процесі викладання застосовують декілька видів зворотного зв'язку, наприклад скорочення часу між письмовим завданням курсанта і зворотним зв'язком; надання коментарів до оцінок, особливо в процесі онлайн-навчання; при наданні негативних коментарів, враховують, щоб вони були конструктивними; критерії оцінювання зрозумілі та конструктивні; проведення необхідних консультацій для практичних робіт.

Цифрові технології змінюють вимоги до освіти, але також створюють нові можливості для навчання майбутніх фахівців. Заклади вищої освіти, які адаптуються до цих змін, будуть краще підготовлені забезпечити, щоб їхні випускники були готові до успіху в майбутньому. Зокрема, Р. Гуревич [7], ґрунтовно досліджуючи сучасні технології навчання, виділив декілька переваг, серед яких автори цього дослідження вважають найбільш важливими при викладанні дисципліни «Морське право»:

– Поліпшує якість освіти. Сучасні методи навчання допомагають студентам краще засвоїти матеріал і розвинути необхідні навички.

– Збільшує зацікавленість студентів у предметі. Активні методи навчання допомагають зробити процес навчання більш цікавим і захоплюючим.

– Сприяє розвитку критичного мислення. Сучасні методи навчання допомагають сту-

дентам розвивати навички критичного мислення, вирішення проблем і комунікації.

Згідно з літературними джерелами, формуванню логічного мислення курсантів сприяють використання активних методів навчання, таких як: дослідницький метод, який допомагає застосовувати наявні знання для розв'язання конкретних завдань з певної теми, метод проектів, який стимулює творче та критичне мислення, дозволяє встановлювати причинно-наслідкові зв'язки та використовувати необхідні знання для розв'язання конкретного питання [10].

Висновки та пропозиції подальших досліджень. Впровадження сучасних педагогічних технологій навчання та методик викладання дисципліни «Морське право» є важливим завданням сучасної освіти. Ці технології сприяють активній участі курсантів у процесі навчання, що сприяє розвитку їхніх творчих здібностей, самостійності та ініціативи. Використання сучасних педагогічних технологій навчання та методик викладання вищезазначеної дисципліни підвищує якість освіти, що дозволяє майбутнім фахівцям в галузі морського права успішно працювати в цій сфері. Загалом аналіз та досвід реалізації новітніх педагогічних технологій в процесі викладання дисципліни «Морське право» засвідчує, що всі вони не є самоціллю, однак дозволяють розвинути пізнавальну активність курсантів, сформувати їхню професійну спрямованість та розширити цифрові навички.

Література:

1. Chernenko O. Modern pedagogical technologies in higher education. *Review of Pedagogy and Management of Education*. 2020. (2). Pp. 52–59. <https://doi.org/10.36690/2733-2039-2020-2-52>
2. Radkevych V., Zhurian V.; Kononenko A., Smyrnova I. Pedagogical Aspects of Formation of Ecological Competence of Specialists of Maritime Branch. *International Journal of Engineering Pedagogy*. 2023. Vol. 13, Issue 1, p. 82 10.3991/ijep.v13i1.36125
3. Romaniuk R., Fonariuk O., Pavliuchenko O., Shevchuk S., Yermoshyna T., Povidaychuk M. Application of information and communication technologies in the study of natural sciences. *Postmodern Discoveries*. 2022.13 (1), 313–329. <https://doi.org/10.18662/po/13.1/398>
4. Антонова О.Є. Педагогічні технології та їх класифікація як наукова проблема. Сучасні технології в освіті. 2013. Вип. 2. URL:<http://eprints.zu.edu.ua/20637/1/%D0%90%D0%BD%D1%82%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%8F%20%D1%82%D0%B5%D1%85%D0%BD%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F.pdf>
5. Гайдаржи А. Цифрова компетентність викладача освітньої компоненти «Маркетинг» у Дунайському інституті національного університету «Одеська морська академія». 2018. URL:https://lib.iitta.gov.ua/736171/1/Formuvannya_onlaynovykh_virtualnykh_kolektsiy_elektronnykh_osvitnikh_resursiv-2023.pdf#page=11 (дата звернення 05.01.24).
6. Гуревич Р. С. Використання сучасних технологій навчання у ВНЗ. 2015. URL:<http://repo.uipa.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/4017/1/Gurevush.pdf>
7. Гуревич Р. С. Інформаційні технології навчання: інноваційний підхід : навч. пос. Вінниця : ТОВ фірма "Планер". 2012. 348 с.
8. Дубасенюк О.А. Технологічний підхід до професійно-педагогічної підготовки: пошуки та перспективи. Технології професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів: навчальний посібник. Житомир: держ. пед.ун-тет, 2001. С. 4–12.
9. Лебедик Л. В., Стрельников В. Ю., Стрельников М. В. Сучасні технології навчання і методики викладання дисциплін : Навчально-методичний посібник для слухачів курсів підвищення кваліфікації

педагогічних працівників закладів середньої, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти. Полтава : АСМІ. 2020. 303 с.

10. Смирнова І.М., Кононенко А.Г. Використання хмарних інструментів в процесі викладання освітньої компоненти «Фізика». *Інноваційна педагогіка*. 2023. № 60. Ст. 206–209. <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/60.42>

References:

1. Chernenko O. (2020). Modern pedagogical technologies in higher education. *Review of Pedagogy and Management of Education*. (2). Pp. 52–59. <https://doi.org/10.36690/2733-2039-2020-2-52>

2. Radkevych V., Zhurian V. Kononenko A., Smyrnova I. (2023). Pedagogical Aspects of Formation of Ecological Competence of Specialists of Maritime Branch. *International Journal of Engineering Pedagogy*. Vol. 13, Issue 1, p.82 10.3991/ijep.v13i1.36125

3. Romaniuk R., Fonariuk O., Pavliuchenko O., Shevchuk S., Yermoshyna T., Povidaychuk M. (2022). Application of information and communication technologies in the study of natural sciences. *Postmodern Discoveries*. 13 (1), 313–329. <https://doi.org/10.18662/po/13.1/398>

4. Antonova O.Ie. (2013). Pedagogichni tekhnologii ta yikh klasyfikatsiia yak naukova problema [Pedagogical technologies and their classification as a scientific problem]. *Suchasni tekhnologii v osviti*. Vol. 2. Retrieved from <http://eprints.zu.edu.ua/20637/1/%D0%90%D0%BD%D1%82%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%8F%20%D1%82%D0%B5%D1%85%D0%BD%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F.pdf> [in Ukrainian].

5. Haidarzhay A. (2018). Tsyfrova kompetentnist vykladacha osvitnoi komponenty «Marketynh» u Dunaiskomu instytuti natsionalnoho universytetu «Odeska morskа akademiia» [Digital competence of the teacher of the educational component "Marketing" at the Danube Institute of the National University "Odesa Maritime Academy"]. Retrieved from https://lib.iitta.gov.ua/736171/1/Formuvannya_onlaynovykh_virtualnykh_kolektsiy_elektronnykh_osvitnykh_resursiv-2023.pdf#page=11 (data zvernennia 05.01.24) [in Ukrainian].

6. Hurevych R. S. (2015). Vykorystannia suchasnykh tekhnologii navchannia u VNZ [The use of modern teaching technologies in higher education]. Retrieved from <http://repo.uipa.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/4017/1/Gurevush.pdf> [in Ukrainian].

7. Hurevych R. S. (2012). Informatsiini tekhnologii navchannia: innovatsiyni pidkhid : navch. Pos[Information technologies of training: innovative approach: a textbook]. Vinnytsia : TOV firma "Planer". 348 p. [in Ukrainian].

8. Dubaseniuk O.A. (2001). Tekhnologichni pidkhid do profesiino-pedahohichnoi pidhotovky: poshuky ta perspektyvy [Technological approach to vocational and pedagogical training: searches and prospects.]. *Tekhnologii profesiino-pedahohichnoi pidhotovky maibutnykh uchyteliv: navchalnyi posibnyk*. Zhytomyr: derzh. ped.un-tet. S. 4–12 [in Ukrainian].

9. Lebedyk L. V., Strelnikov V. Yu., Strelnikov M. V. (2020). Suchasni tekhnologii navchannia i metodyky vykladannia dystsyplin : Navchalno-metodychni posibnyk dlia slukhachiv kursiv pidvyshchennia kvalifikatsii pedahohichnykh pratsivnykiv zakladiv serednoi, profesiinoi (profesiino-tekhnichnoi), fakhovoi peredvyshchoi ta vyshchoi osvity [Modern technologies of teaching and methods of teaching disciplines: Study guide for students of advanced training courses for teachers of secondary, vocational (vocational-technical), professional higher and higher education institutions.]. Poltava : ASMI. 303 p. [in Ukrainian].

10. Smyrnova I.M., Kononenko A.H. (2023). Vykorystannia khmarnykh instrumentiv v protsesi vykladannia osvitnoi komponenty «Fizyka» [The use of cloud tools in the process of teaching the educational component "Physics"]. *Innovatsiina pedahohika*. Vol.60. Pp. 206–209. <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/60.42> [in Ukrainian].